

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2008
FORFATTER:	Per Andersen
TITEL:	Jens Sørensen Hundevad (1577 – 1659) – Hans liv og samtid.
KORT RESUME:	Født i Kolding i 1577, embedseksamen fra Københavns Universitet, rektor i Kolding og hofpæst på Koldinghus.

JENS SØRENSEN HUNDEVAD (1577-1659) – HANS LIV OG SAMTID

AF PER ANDERSEN

I Kolding Bys første store kirkebog, der dækker perioden 1635-1712, kan man i december måned 1659 finde denne korte optegnelse: "21. Johannes Severini Hundewadius, ad æt. 83". Det latiniserede navn svarer til det danske Jens Sørensen Hundevad. Men hvem var denne Jens, der i 1659 døde i den for datiden høje alder af 83 år?

Flere oplysninger om ham kunne man se på den sten i Sct. Nicolai Kirke, der var i kirkens kor til i hvert fald i 1730. Her stod der, at han havde viet 57 år af sit liv til arbejdet for Kolding skole og kirke. Som vi skal se, var han en kort overgang skolemester (rektor) ved Kolding lærde skole for derefter i en menneskealder at være kapellan ved Kolding Kirke (Sct. Nicolai),

Han var med andre ord en "lærd" mand, og han blev født i Kolding omkring 1577. I en kilde fra 1596 ses han at gå på katedralskolen (domskolen) i Roskilde, hvor han som så mange andre disciple var optaget med "fri kost". Det er formentlig dette gratis underhold, der har lokket ham til Roskilde, og her kunne han bo på Duebrødre Kloster, der var en slags kollegium for katedralskolens elever. En betingelse for at være her var, at eleverne talte latin sammen indbyrdes, og at de skiftedes til hver søndag at prædike i Duebrødre Kirke.

Efter skoleuddannelsen i Roskilde gik ve-

jen for Jens Sørensen Hundevad videre til universitetet i København. Dette var meget naturligt, da katedralskolen betragtedes som en forskole til universitetets præsteuddannelse. I 1603 ses Jens opført i fortegnelsen for Københavns Universitets Kommunitet, hvilket vil sige, at han her fik sit underhold. Kommunitetet var blevet oprettet i 1569 ved overførsel af tiende fra et større antal gårde på Sjælland. Næsten 100 studenter kunne derved bispises to gange om ugen på Kommunitetet, der allerede inden 1600 holdt til i den lange bygning ud mod Nørregade, der går fra Frue Plads til Krystalgade, i det daglige kaldt Kommunitetsbygningen. Som ved domskolen i Roskilde var det også her fortrinsvis studenter fra de lavere stænder, der søgte optagelse på universitetet, mens de mere velstillede fik deres uddannelse i udlandet. Derfor var en del studenter så fattige, at understøttelse var nødvendig.

En anden kilde nævner, at Jens Hundevad i samme år var lærer ved Kolding Skole. Måske har han i perioder været hjemme i Kolding for at tjene penge?

Uddannelse blev der trods alt også tid til. Der var fire fakulteter ved universitetet, og studenterne startede ved det filosofiske fakultet, der var en udvidelse af og et supplement til latinskolekundskaberne. Man kunne kvalificere sig til akademiske grader på

flere niveauer: bachelor, magister eller doktor. Jens Sørensen Hundevad tog sin bachelorgrad 1611 i en alder af 34 år, hvilket fremgår af universitetets matrikel. Han har næppe fulgt undervisningen hele tiden – formentlig har han i længere perioder opholdt sig i Kolding. Han blev udnævnt til skolemester i 1610, før han fik sin embedseksamen! Eksamen afsluttedes med, at kandidaten fik overrakt to bøger – en lukket bog som symbol på, at studenten havde tilegnet sig de fag, der krævedes til graden, og en åben bog, der betød, at der endnu var meget at lære.

REKTOR I KOLDING

Ved eksamens afslutning havde Jens Hundevad allerede været rektor ved Kolding lærde Skole i et år. Rektorerne ved skolen blev udnævnt af biskoppen i Ribe, der på dette tidspunkt hed Peder Hegelund. Han har efterladt sig en række almanakoptegnelser, og det fremgår heraf, at han i 1608 indsatte sin egen søn, magister Jørgen Pedersen Hegelund som rektor ved Kolding Skole, hvor han afløste magister Paul Paulsen. Denne blev til gengæld kapellan ved Sct. Nicolai Kirke, men allerede efter to år kaldte han sønnen Jørgen hjem til Ribe, hvor han blev rektor ved skolen dér. Som ny rektor for skolen i Kolding indsatte han så i 1610 Jens Sørensen Hundevad.

Det er givet, at der i Kolding før reformationen har været en latinsk munkeskole formentlig i Gråbrødreklostret i nuværende Klostergade. Den protestantiske latinskole blev efter reformationen oprettet i henhold til kirkeordinansen af 1537. Den bestemte,

at der i hver købstad skulle være én – og kun én – latinskole. Skolen i Kolding eksisterede i hvert fald fra 1542. Skolens første beliggenhed kendes ikke, men i 1566 opførte enkedronning Dorothea efter indtrængende opfordring af den kendte Kolding-borgmester Søren Kjær et nyt skolehus sydvest for Nicolai Kirke.

Kolding lærde Skole var en såkaldt “trivialskele”, og der var fire klasser. I første klasse undervistes i ABC og stavning, i fadervor, trosbekendelsen og de ti bud. Anden klasse indeholdt undervisning i latinsk grammatik og Erasmus af Rotterdams samtaler. De to øverste klasser havde udvidet latinundervisning, og der taltes altid latin. Foruden skolemesteren (rektor) var der oprindeligt én lærer (kaldet hører). Mellem 1558 og 1572 blev dette udvidet til to lærere, og mellem 1580 og 1593 til tre lærere. Det skønnes, at der i 1500-tallet var omkring 100 elever på skolen. Rektor var skolens leder og klasselærer for den ældste klasse. Rektor førte regnskabet, passede bogsamlingen, havde den øverste straffende myndighed og tilsyn med lærernes undervisning og forhold. Desuden skulle han prædike i kirken hver torsdag og ved aftensang på alle festdage, gå i kor til kirken to gange om dagen, lede sangopvarthningen ved alle kirkelige handlinger, og ved fornemme bryllupper aftenen forud med hørerne og eleverne synge og musicere på gaderne foran folks døre. Han må have haft sin dag godt optaget!

REKTORBOLIGEN

Skolen har oprindeligt haft en stor uopvarmet skolestue. Det har været brugt som fæl-

Udsnit af Brauns og Hogenbergs prospekt af Kolding fra 1587. B er Kolding Kirke, N er Kolding Latinskole.

les læserum for alle elever. Det var et langt forholdsvis smalt lokale med lerklinede vægge, gulvet af mursten eller stampet ler, synlige loftsbjælker og ikke ret mange, højtstående vinduer. Ruderne har været små og blyndfattede, halvt uigennemsigtige med en pukkel i det grønne glas som bunden af en flaske. Fra 1590 da skolen begyndte at dimittere til universitetet, er rummet blevet opdelt med en halvmur og derover et tremeværk. I det adskilte værelse er ældste klasse blevet undervist af rektor, de tre andre klasser af hørerne.

Det var kirkens opgave at skaffe skolens personale beboelse, så det har været årsagen til, at kirken i 1598 indrettede den såkaldte "rektorresidens" på kirkegårdens østre side, en stor bindingsværks bygning i to etager med trægavl, blyndfattede ruder, kælder, stald, gårdsrum og have, som bolig til rektor og den tredje hører. De to andre hørere boede på selve skolen på 1. sal. Her var der indrettet to kvistkamre med små kakkelovne som beboelse for to ugifte hørere. Rummene kunne på grund af opvarmningen også anvendes til undervisning om vinteren.

Den gamle rektorbolig malet af P. Toft.

Efter skoleanordningen af 1546 skulle undervisningen om sommeren begynde kl. 5.30 om morgenen, i de mørkeste vintermåneder dog "først" kl. 6.30. Det skal erindres at læsetimerne kun var en del af pligtarbejdet, idet den daglige korgang morgen og aften, sangopvarmningen og den tvungne kirkegang både om søndagen og visse hverdage lagde stærkt beslag på deres tid.

Fra 1580 sørgede Frederik 2. for en årlig bevilling på 250 rdl. til skolen, nemlig til underhold for rektor, hørerne og et antal trængende elever. Af beløbet skulle rektor årligt have 25 rdl. Pengene blev dog ikke ud-

betalt, men skulle bruges til fælles bespisning hos en udvalgt borger i Kolding. Der kendes bordregler fra den tid, der foreskriver, at man skulle møde med vaskede hænder, medbringe en ren kniv, tage det nærmeste stykke af fadet, ikke støtte på albuerne eller læne sig ind over maden som et svin. Og så i øvrigt måtte man ikke drikke sig fuld. Sidstnævnte regel har nok været nødvendig. I Kolding som i det øvrige Danmark var der samme fylder med mad og drikke. Det fortælles, at i 1593 var hørerne mødt berusede både i skolen og i kirken. At også eleverne ved lejlighed har drukket sig fulde,

kan man slutte af, at Caspar Markdaner så sig nødsaget til at rationere øllet ved majfesten. Det er betegnende, at så sent som 1623 forbyder kongen, at "i det mindste før prædikenen at udskænke drikke, for at følget kunne gå ædru i kirke".

Rektor har også haft andre indtægter. Fra gammel tid fik rektor indtægt fra klokkerne ved begravelser. Han skulde have 8 skilling af de to mindste klokker, når der blev ringet til begravelse, mens tre klokker kunne indbringe 12 skilling. Ønskede man at få ringet med den store stormklokke til begravelse, skulle der betales 1½ daler, hvoraf de 24 skilling tilfaldt byen, som holdt den vedlige, mens de 8 skilling udbetaltes til skolemesteren, som lod den ringe.

KAPELLAN VED KOLDING KIRKE OG PRÆST I ALMIND

Socialt og økonomisk var rektors stilling lavere end både præsternes og kapellanernes. Vejen fra rektor til kapellan ved Sct. Nicolai Kirke var derfor naturlig, hvilket også havde været tilfældet med den tidligere rektor Paul Paulsen. Da han nu i 1612 blev præst ved Sct. Nicolai Kirke skulle der findes en ny kapellan. Af biskop Peder Hegelunds optegnelser kan vi se, at han den 6. maj 1612 har noteret, at Jens Sørensen Hundevad blev ordineret til kapellan ved Sct. Nicolai Kirke i Kolding. Denne stilling fik han altså i en alder af ca. 35 år. Embedet gav ham mulighed for at gifte sig, og i 1612 blev han viet til den unge Cathrine Hansdatter, der var født i 1596 i Kolding. Hun var altså kun 16 år, da de blev gift.

Sct. Nicolai Kirke betegnedes dengang

som Kolding Kirke, for der var ikke andre. Den er bygget ca. 1250. Den oprindelige grundform var et kor, et bredt midterskib og to smalle sideskibe. Den sydlige korsarm var en middelalderlig tilbygning, mens den nordlige korsarm blev opført i 1575 af kong Frederik 2. og dronning Sophie som deres personlige andagtsrum. På den vestlige væg ses en sandstenstavle med de kongeliges våbenskjold og indskrift på latin. Kirken blev i 1880'erne fuldstændig ombygget, men grundplanen er stadig omtrent den samme.

I begyndelsen af 1600-tallet var det stadig efter reformationen et rigt udsmykket kirkerum. Væggene var prydet med et spraglet dække af mindetavler, våbenskjolde og epitafier. I gulvet var et stort antal af større og mindre ligsten med indhuggede relieffer, bibelske skriftsteder og kærlige mindeord på latin, dansk eller tysk. Det var dog kun de rige, der lå begravet inde i kirken – de mindre bemidlede var begravet på kirkegården udenfor. Koret var det fornemste sted. Her lå borgmestre, rådmænd og præster, mens andre velstillede borgere måtte nøjes med et stykke af kirkens gange nær familiens faste stolestade til deres sidste hvilested. Caspar Markdaner var på den tid kongens lensmand på Koldinghus. Han havde foræret kirken altertavlen i 1589-90 og prædikestolen i 1591. De pryder stadig kirken.

I det 16. århundrede havde kirken som nævnt 4 klokker. Samme år, som Jens Sørensen Hundevad blev kapellan, fik kirken den såkaldte svenskeklokke. Klokkeren blev sejlet fra København til Kolding, og juleaften 1612 kørte Jens Hummelmand den fra broen til smeden for ½ mark. Den gamle stormklokke blev omstøbt af Adam Nielsen

(Grydestøber) i 1613, og det metal, der her blev i overskud, blev brugt til betaling af den svenske klokke. Stormklokken har grundtonen F. Det fremgår af inskriptionen på klokken, at den blev støbt på byens bekostning, mens Christian 4. var konge, Caspar Markdaner lensmand, Ancker Mogensen og Jep Hansen Bøgvad borgmestre, Paul Paulsen sognepræst, Jens Sørensen Hundevad kapellan og Gregers Ottesen og Anders Andersen Nygaard byens kæmner.

Jens Sørensen Hundevad havde ikke alene arbejdet som kapellan at se til, men derudover også to andre hverv. Han var slotspræst ved Koldinghus, når det behøvedes, og desuden var han præst ved kirken i Almind. Sidstnævnte ordning var blevet indført i 1552, hvor det blev bestemt, at Almind Sogn "til evig tid" skulle være anneks til kirken i Kolding. Det betød at kapellanen i Kolding desuden skulle være præst i Almind.

Ordningen synes dog at blive ændret, efter at Christian 3. døde på Koldinghus i 1559, og dronning Dorothea som enke havde fået Koldinghus len som sit underhold. Hun afskaffede for en periode Almind som anneksogn til Kolding, men efter hendes død foreligger der fra 1573 et brev fra kongen, hvoraf det fremgår, at den ordning som Dorothea havde indført skulle ændres til den gamle ordning, "således at Almind sogn til evig tid skal blive et anneks til Kolding bykirke". Denne ordning kom til at vare helt til 1857.

En indberetning fra 1649 gør nøje rede for, hvilke indtægter Jens Sørensen Hundevad havde af sit tredobbelte embede:

- ❖ Løn fra Kolding by, 6 daler
- ❖ Renter af kirkens formue

- ❖ Fra Mats slagters ejendom i Vestergade, 6 daler
- ❖ Fra Christen Bramdrups gård på Rendebanen, 6 mark
- ❖ Fra Lars Dalbys ejendom i Låsby, 5½ mark
- ❖ Fra Carsten Pottemager på Kirkegården, 3 mark
- ❖ Af et stykke øde jord uden for Nørreport, 4 mark
- ❖ Af Kolding kirkeregnskab, 1 daler
- ❖ Fra tre offerdage, hvor de fleste er tjenestefolk, omkring 12 daler hver gang
- ❖ Et stykke havejord ved Jørgen Gaards Lykke
- ❖ 25 tønder [havre] af Koldinghus, fordi han skal gøre kirketjeneste på slottet når det begæres
- ❖ I stedet for præstegården i Almind, som sognepræsten i Kolding bebor, gives af Koldinghus 2 ørtug rug, 2 ørtug byg og 1 ørtug havre
- ❖ Hver offerdag på slottet, hvor lensmanden beder om gudstjeneste, 7 daler
- ❖ Ikke noget fra begravelser eller bryllupper i Kolding
- ❖ Hver offerdag i Almind, ca. 4½ daler
- ❖ Korntiende og kvægtiende fra Dons mølle til præsten alene, 6 skæppe mel for korn-tiendet og 1 lam for kvægtiendet efter gammel skik. Korn-tiendet takseres til 9 ørtug rug, 9 ørtug byg og 3 ørtug havre
- ❖ I 1644 intet. I 1645 alle 3 parter 1 lam. Forgangne sommer 1 kalv, 5 lam, 2 grise og 10 følpenge
- ❖ Indtægt fra barselskvinder er uvisse. Der er kun få – det forgangne år kun 4 kvinder
- ❖ Til vin og brød 1½ ørtug rug, en lille eng ved åen og fra kirkegården et læs hø

- ❖ Fra Læborg og Vejen tjenende kongen 18 ørtug rug og 10 ørtug byg
- ❖ Kvægtiende på omkring 10 lam, 2 kalve, 1 gris, 5 følpenge eller 6 skilling, undertiden kan man beholde noget af det, undertiden dør det skrøbelig kvæg

Jens Sørensen Hundevad havde altså både tjeneste at gøre i Almind som præst og i Kolding som kapellan ved kirken. Han havde derfor – som forgængerne – behov for at komme frem og tilbage mellem kirkerne i Almind og Kolding. Efter en bestemmelse fra 1575 skulle en af kronens bønder i Almind sørge for befordring for kapellanen mellem Kolding og Almind.

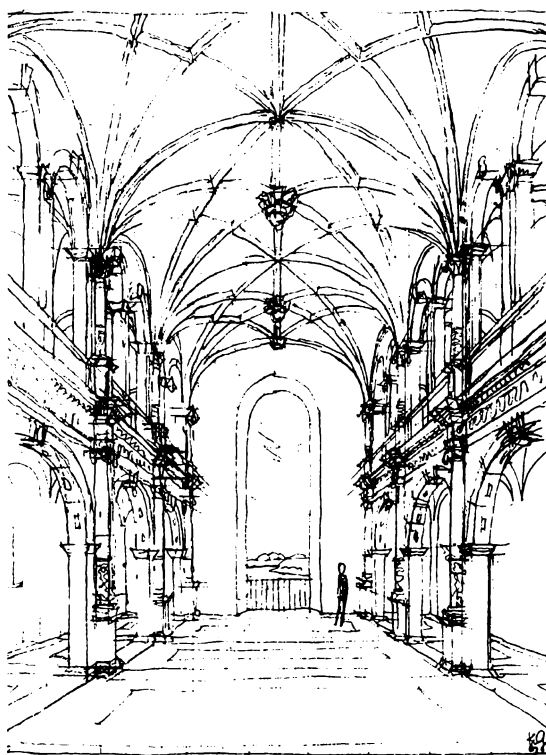
HOFPRÆST PÅ KOLDINGHUS

Som nævnt var Jens Sørensen Hundevad også hofpræst ved Koldinghus. Christian 4.s kirkerum var næsten nyt, da Jens fik præstembedet indrettet med en fyrstelig pragt, der vist ikke tidligere var set i Danmark. Kirken blev planlagt af Hercules van Oberberg og fuldført af Hans Barchman. Gulvet var lavet af blå og hvidt marmor, og de sandstenspiller, der bar galleriet langs de to langvægge og den sydlige endevæg, var udsmykket i tidens stil med (nederst) joniske og (øverst) korinthiske halvsøjler. Pragtstykkerne var Hans Barchmans prædikestol af marmor og alabast, og ikke mindst Claus Lauridsens altertavle af alabast "og anden sten", der leveredes i 1605.

Jens Sørensen Hundevad var kapellan, hofpræst og præst i en imponerende årrække fra 1612 til sin død i 1659. Fra slutningen af 1620erne blev det en urolig tid for alle i Kolding

pga. svenskekrigene. Christian 4., der følte sig som de protestantiske fyrsters naturlige leder, blandede sig i Trediveårskrigen, og det førte til, at svenskerne og deres allierede i 1627, i 1644 og i 1658 førte fjendtlige tropper op igennem Koldingegnen og Jylland.

Første gang var i september 1627, hvor kongen selv reddede sig over til Fyn, men efterlod sine lejetropper i Kolding. De begyndte at plyndre byen. Byfogeden og rådmanden gik til slottet for at bede om hjælp, men slotsfogeden mente ikke, at han kunne

Rekonstruktion af slotskirken på Koldinghus ved K. Gottlieb, 1966. Bygningsinspektoratets arkiv.

hjælpe. Nogle af byens borgere havde alligevel søgt tilflugt på Koldinghus, hvor de havde forskanset sig sammen med den del af slottets personale, der var blevet tilbage, og da lejetropperne stod uden for den lukkede port, skød slottets brygger en løjtnant, der nærmede sig slottet. Herefter standsede lejesoldaterne deres plyndringer i byen og koncentrerede sig om slottet, der blev stormet og plyndret. De, der havde forskanset sig, undslap gennem havetårnet. Elleve dage senere drog Wallensteins tropper ind i Kolding, og de tog, hvad kongens egne lejetropper havde overset. Jylland var nu besat i næsten to år, og da kongen i sommeren 1629 igen fik Koldinghus tilbage, var det ødelagt og mishandlet. Kolding var ligeledes ødelagt, og beboerne kunne finde deres gårde og huse afbrændte eller i ruiner. Bohavet var ødelagt, kvæget slagtet og skovene fældet. Det hedder i en beretning, at "borgerskabet i byen er slet forarmet, er aldeles ingen sæd, men de fleste køber mel på torvet, som føres dertil fra Riberhus og Lundenæs [Ringkøbing] len".

I 1632 fremgår det af Kancelliets Brevbøger, at kirken i Kolding er meget forfalden, og at kirkens og skolens huse sammesteds er næsten øde. Da byen ikke er i stand til at opbygge dem igen uden hjælp, har kongen bestemt, at de kirker i Koldinghus len, som har forråd, skal komme nævnte kirke, skole og kirkehuse noget til hjælp, hver efter sin evne". Præsten Paul Paulsen så ved samme lejlighed sit snit til at få kongens accept af, at bidragene også skulle dække den gæld, som kirken havde til ham.

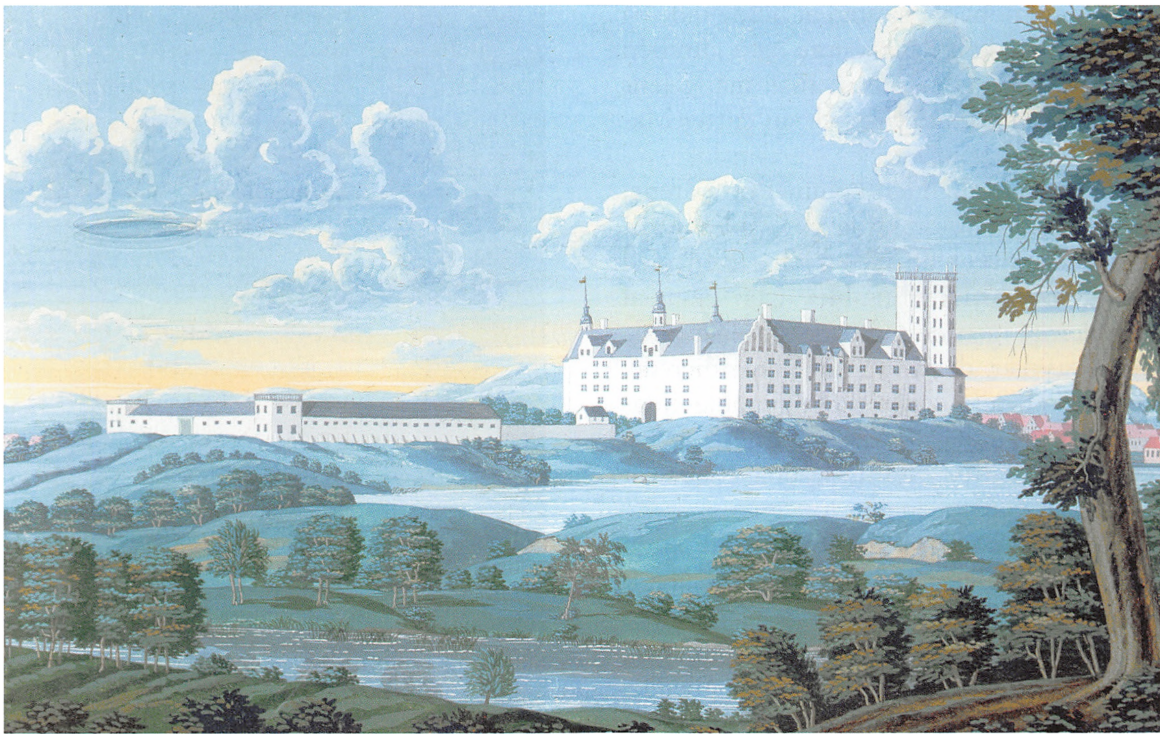
Genopbygningen skulle vise sig at tage sin tid, specielt med rektorboligen, der var

brændt under krigen. Stadig i 1636 fremgår det, at bygningen endnu ikke er genopført. To år senere i 1638 manglede der stadig penge til genopførelsen, og kongen beordrede at de mest formuende kirke i lenet skulle bidrage med 200 rigsdaler.

HUNDEVAD BLIVER IKKE SOGNEPRÆST

I 1635 døde præsten ved Kolding Kirke, magister Paul Paulsen. Han blev begravet standsmæssigt i kirkens kor, og han blev betegnet som en retskaffen og klog mand med stor gudsfrygt. Paul Paulsen havde først været rektor for skolen i Kolding og derefter kapellan ved kirken, begge embeder var blevet overtaget af Jens Sørensen Hundevad. Jens kunne måske have haft en forhåbning om, at dette skulle ske igen, men sådan kom det ikke til at gå – måske fordi han vist kun havde en bachelorgrad og ikke en magistergrad. I stedet blev Paul Paulsen efterfulgt af Ancher Sørensen som præst i Kolding. Denne var født i Egtved i 1608 som søn af sognepræsten dér. Han var blevet kapellan hos sin far i 1633, men det varede altså kun to år, inden han fik sit præsteembede i Kolding. I 1637 blev han i øvrigt gift med borgmester Bøgvads datter Marie.

I 1644 blev Kolding igen udsat for fremmede tropper, netop som byen var ved at komme til hæfterne igen. Denne gang var det svenskerne, der havde set sig gale på Danmark bl. a. på grund af den upopulære sundtold. I 1643 rykkede de syd fra ind i Jylland uden forudgående krigserklæring. På Koldinghus måtte man igen gøre sine forberedelser til den kommende belejring. Man måtte redde hvad reddes kunne, og kongens

Gouache af J. J. Bruun, der viser Koldinghus, som det så ud på Christian 4.s tid. Gouachen er fra midten af 1700-tallet, og malerens forlæg har formentlig været en gengivelse af slottet på et rytterbillede fra 1690'erne. Rosenborg.

sengeklæder blev stuvet ned i 11 tomme vinfade, der blev sejlet med pramme til Middelfart. Elleve læs af det bedste bohav blev ligeledes sendt til Fyn, hvor det i første omgang blev oplagret på Middelfart Rådhus.

Den 9. januar 1644 rykkede svenskerne ind i Kolding, og slottet blev stormet. Herunder blev en del ødelagt under svenskernes forsøg på at finde skjulte kostbarheder. Også Koldings beboere fik krigen at føle. De måtte finde sig i soldaternes indkvartering, bespisning, vold og plyndring. Og da svenskerne drog væk, kom en holstensk hærstyrke til

Kolding under ledelse af hertug Frederik, og de lod ikke svenskerne meget efter med hensyn til plyndring. Da man gjorde skaderne op i 1646, var over 70 gårde og huse fuldstændig ødelagt, mens yderligere 32 bygninger var delvist ødelagte. Det nævnes også, at kapellanens embedsbolig var øde og ubeboet, så hvor Jens Sørensen Hundevad befandt sig på dette tidspunkt, er uklart.

Det var ikke kun krigene, der var en belastning for Kolding. Der var også flere gange udbrud af pest, og værst gik det i 1654, hvor ikke mindre end 358 i Kolding døde af pe-

sten – det kneb for præsten at holde rede på de mange døde. Pesten ramte også familien Hundevad. Den 26. august 1654 måtte Jens Sørensen Hundevad begrave sin datter Maren, der kun blev 29 år.

Jens var efterhånden kommet op i årene. Da han fyldte 80 omkring 1657, blev Danmark igen kastet ud i en krig – igen med svenskerne. Koldinghus blev igen besat af svenskerne, men de måtte se sig slået af de polske styrker, der var Danmarks allierede. Den armod, der fulgte efter krigen, blev Jens Sørensen Hundevad dog forskånet for. Da den endelige fred blev indgået i 1660, var han afgået ved døden året før.

De fleste beskrivelser af Jens Sørensen Hundevad nævner, at han var en kendt astrolog i Kolding. Selv om det i nutidens ører kan lyde underligt, at en kapellan og præst også var astrolog, var det dengang ikke så usædvanligt. Ganske vist var interessen for astrologi på retur i 1600-tallet, men indtil da havde det ikke alene haft borgerskabets interesse, men var også betragtet som en videnskab på linie med astronomien. Blandt andre kendte astrologer kan nævnes Tycho Brahe og statholder i Slesvig, Henrik Rantzau (1526-1599), der havde studeret hos reformatoren Philip Melanchton, der også havde betragtet astrologien som en ægte videnskab. Da Jens Sørensen Hundevad gik på Københavns Universitet underviste Christen Sørensen Longomontanus, der havde været i lære hos Tycho Brahe på Hven, i matematik og i hans "Astronomia Danica" er der også fyldige afsnit om astrologiske beregninger.

Det siges, at Jens Sørensen Hundevad var blind de sidste 13 år af sit liv, en oplysning

Maleri forestillende statholder i Slesvig, Henrik Rantzau.

der stammer fra Wibergs præstehistorie. Det kan derfor ikke have været nemt for ham at passe sine embeder, også i betragtning af hans høje alder. Det menes da også, at embedet i Almind blev passet af en Lauritz Jensen Munch de sidste år af Jens' liv, indtil dennes død i 1659.

Jens Sørensen Hundevad skulle have haft 8 børn, men vi kender kun tre af disse. Datteren Maren Jensdatter Hundevad døde som 29-årig under pesten i 1654. Så vidt vides efterlod hun sig ingen børn. En anden datter

Anna Jensdatter Hundevad blev i 1637 som 17-årig gift med David Lauritzen Foss fra Stepping, der var rektor ved Kolding Skole fra 1634 til 1636, og derefter avancerede til kapellan ved Ribe Domkirke. En tredie af Jens Sørensen Hundevads døtre, Sara Jensdatter Hundevad, blev gift med Mads Poulsen Buch, der var sognepræst i Veerst og Bække.

MEN HVOR STAMMEDE JENS SØRENSEN HUNDEVAD FRA?

Den person, der mest indgående har beskæftiget sig med Hundevad-slægtens oprindelse, er nu afdøde Bodil Clausen. Hun har redegjort for, hvordan tre brødre Jens, Erich og Hans Christensen i 1540 delte faderens gårde, således at Jens Christensen fik fuldt og endeligt skøde på gården Hundevad i Vonsbæk ved Haderslev. Jens Christensen Hundevad levede endnu i 1564, men havde da overladt gården Hundevad til sønnen Erich. Sønnen Erich Hundevad var myndig i 1550 og døde i 1604. Han må altså mest sandsynligt være født mellem 1520 og 1530. Dette passer godt med, at Chresten Hundevad (i Kolding) kan være en bror til Erich Hundevad og søn af Jens Christensen. Derfor taler jo også navnekaldet.

I Kolding Bys Bog, der indeholder oplysninger om Kolding by fra 1493 til 1630, optræder der den 12. februar 1576 en Søren Hundevad, der var skattemester i byen. Da Jens Sørensen Hundevads far må have heddet Søren, kan denne Søren Hundevad være Jens' fader. Efter 1576 ses Søren Hundevad jævnligt nævnt i Kolding Bys bog som skatteopkræver, og han passer derfor ganske godt

som en del af den borgerstand, der ville lade en søn uddanne sig i det danske skole- og universitetssystem.

Der ses også en anden Hundevad i Kolding bys bog, nemlig en Chresten Hundevad. Chresten Hundevad var også skattemester og ses nævnt i bogen i 1557 og 1574. Da Søren Hundevad må være født omkring 1557 er det nærliggende at antage, at Christen Hundevad var Sørens fader.

LITTERATUR:

Bruun, Georg: Dronning Dorotheas Skolehus 1537-1725. Kolding, 1928.

Bruun, Georg: Kolding før 1700. Kolding, 1933.

Bruun, Georg: Kolding Lærde Skole 1542-1856. Kolding, 1936.

Clausen, Bodil: Frigårdene Hundevad, Gympes og Kragelund i Haderslev Herred, 1507-1710. Personalthistorisk Tidsskrift 1991:1.

Eliassen, P.: Kolding fra middelalder til nutid. Kolding 1910.

Ellehøj, Svend, Leif Grane og Kai Hørby: Københavns Universitet 1479-1979. Bind I, Almindelig Historie 1479-1788.

Hauch-Fausbøll: Patriciske Slægter, 2. samling, 1911.

Hoffmeyer, Ada Bruhn: Artibus Ingeniis. Roskilde Katedralskole gennem tiderne. Roskilde, 1965.

Jensen, Vivi: Fremmed i Kolding i 1500-årene. Koldingbogen 1991.

Jensen, Vivi: Koldinghus og Kolding på Christian IV's tid. Kolding, 1988.

Jørgensen, Tove, Vivi Jensen, Poul Dedenroth-Schou: Skt. Nikolaj Kirke Kolding. Kolding, 1987.

- Kancelliets Brevbøger ved Marquard, 1630-1632, København, 1932.
- Kancelliets Brevbøger ved Marquard, 1635-1636. København, 1940.
- Kancelliets Brevbøger ved Marquard, 1637-1639. København, 1944.
- Kjøbenhavns Universitets Matrikel, Bind 1. København, 1890.
- Kolding By's Bog 1493-1635, afskrift ved Georg Christensen.
- Kolding kirkebog 1635-1712.
- Kolding Sct. Nicolai kirke gennem 700 aar. Kolding, 1950.
- Liebing, Christian: Rektors lange rækker. Koldingbogen 2004.
- Lindholm, Poul: Almind sogn i Brusk herred. Kolding, 1927.
- Moseholm, Knud & Aksel Nellemann: Mennesker vi mødte. Koldingbogen 1988.
- Moseholm, Knud & Aksel Nellemann: Fire glemte rektorer. I: Fra skolehus til amts-gymnasium. Kolding, 1992.
- Nellemann, Aksel & Knud Moseholm: Kolding studenter indtil 1856. Kolding, 1988.
- Oestmann, Günther: Heinrich Rantzau und die Astrologie. Braunschweig, 2001.
- Peder Hegelunds almanakoptegnelser 1565-1613. Ribe, 1976.
- Pihl, Mogens: Det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, 1. del. Københavns Universitet 1479-1979, bind 12. København, 1983.
- Roskilde Bys Historie, 1536-1850. Roskilde, 1998.
- Rørdam, Holger Fr.: Personalhistoriske Antegnelser. Kirkehistoriske Samlinger, 5. række, 2. bind. København, 1903-1905.
- Slottved, Ejvind: Lærestole og lærere ved Københavns Universitet 1537-1977. København, 1978.
- Stybe, Svend Erik: Universitet og Åndsliv i 500 år. København, 1979.
- Tang Petersen, Parmo C.: Kolding lærde skoles historie. Kolding, 1914.
- Vonsild Kirkebog 1659-1708 ved Hans H. Worsøe. København, 1982.
- Wiberg: En almindelig dansk præstehistorie. Odense, 1870.